

بازار پایه توافقی و پایه فرابورسی

پس از افزایش تمایل افراد به معامله در بورس اوراق بهادار، تمایل برای بازدهی بیشتر سرمایه گذاران را به سمت پذیرش ریسک بیشتر سوق داد و اکنون تمایل به خرید و فروش سهام شرکت هایی که در بازار پایه فرابورسی پذیرفته شده اند نسبت به گذشته بیشتر شده است اما تفاوت این بازار با بازار اول چیست و این گونه معاملات چگونه انجام می شود...

در گذشته خریدار و فروشنده به سختی یکدیگر را پیدا می کردند ولی با راه اندازی معاملات بازار پایه توافقی، خریدار و فروشنده در قالب پیام به صورت توافقی با یکدیگر معامله می کنند.

دلایل ایجاد تابلوی غیررسمی:

محدودیت هایی در مورد تعداد سهامداران و میزان سهام آزاد شناور، سرمایه ثبت شده شرکت، وضعیت سودآوری، نسبت حقوق صاحبان سهام به کل دارایی ها و... سبب می شود تا برخی شرکت های سهامی عام، واجد شرایط پذیرش نبوده و به منظور نقل و انتقال، مبادله سهام و... در بازار پایه فرابورس درج شوند.

مقررات مربوط به پذیرش شرکت ها در بورس، برای برخورد با شرکت هایی که پس از پذیرش به دلایلی شرایط پذیرش را از دست می دادند، سازوکار مشخصی تعیین نکرده بود. این مشکلات که تعداد قابل توجهی از شرکت های بورس با آن مواجه بودند و به نقض مقررات پذیرش منجر شده بود می توانست به زیان دهی، عدم اطلاع رسانی دقیق و به موقع و به عبارتی کاهش شفافیت شرکت ها کاهش شدید حجم داد و ستد سهام منجر شود که مقام ناظر را در چارچوب مقررات مجبور به توقف نماد آنها در بورس کرده بود.

در عمل توقف نمادها و کاهش شدید نقدشوندگی آنها به زیان سهامداران جزء شرکت ها بود. به گونه ای که امکان فروش سهام در بازار وجود نداشت و سرمایه آنها بلوکه شده بود؛ علاوه بر این، حضور شرکت های یادشده و در عین حال داد و ستد نشدن سهام آنها به کاهش دقت نماگرها و شاخص های عملکردی بورس منجر شده بود.

برای رفع مشکلات یادشده و به ویژه حمایت از حقوق سهامداران جزء در بازار، دستورالعمل معاملات تابلوی غیررسمی تدوین و فعالیت آن آغاز شد تا در چارچوب دستورالعمل در این تابلو معامله و در صورت احراز شرایط پذیرش دوباره به تابلوی فرعی بازگردند و در صورت ادامه مشکلات از بازار حذف شوند.

در خصوص مقایسه تابلوی پایه فرابورس با بازار پایه توافقی فرابورس، شرایط تابلوی غیررسمی کاملاً متفاوت از بازار پایه فرابورس است و بازار پایه فرابورس به منظور دادوستد سهام شرکت‌هایی طراحی شده است که به دلایلی امکان پذیرش آنها در بازارهای دیگر وجود ندارد و این بازار امکان دادوستد سهام را برای سهامداران این شرکت در یک سازوکار رسمی و در چارچوب مقررات فراهم می‌کند؛ در واقع هدف این بازار آشنایی این شرکت‌ها با شرایط پذیرش در تابلوی اصلی است.

شرکت‌های درج شده در بازار پایه الزامی به ارائه بودجه ندارند و تنها صورت‌های مالی سالانه و میان‌دوره‌ای را منتشر می‌کنند که این امر یکی از دلایل تمایل برخی شرکت‌ها برای ورود به این بازار است.

معاملات در این بازار به دو روش حراج پیوسته و حراج تک‌قیمتی صورت می‌پذیرد؛ در روش حراج پیوسته، مانند بازار اول و دوم فرابورس، در طول جلسه معاملاتی و به‌طور مستمر، خرید و فروش سهام انجام می‌گیرد. اما در روش حراج تک‌قیمتی که بیشتر در مورد سهام شرکت‌هایی با نقدشوندگی پایین اجرامی شود، معامله سهم تنها در زمان‌های خاصی از جلسه معاملاتی و پس از بررسی قیمت‌های وارد شده انجام می‌شود؛ ضمناً دامنه نوسان قیمت سهم نیز ۱۰ درصد از قیمت پایانی روز معاملاتی قبل است.

همچنین آمار کامل معاملات از قبیل تعداد معاملات، قیمت پایانی، بیشترین و کمترین قیمت مورد معامله، معاملات به تفکیک حقیقی و حقوقی و ... در اختیار سرمایه‌گذاران قرار نمی‌گیرد. ضمناً معامله‌گران برخط نیز قادر به معامله در این بازار نیستند؛ افزون بر این استفاده از کد خرید گروهی نیز مجاز نیست.

در واقع می‌توان گفت تابلوی غیررسمی اگرچه امید اصلاح ساختار شرکت‌ها توسط سهامداران جدید و بازگشت آنها به بورس را به همراه داشت، اما یکی از اهداف اصلی آن کمک به سهامداران جزء برای فروش سهام خود قبل از اخراج شرکت‌ها از بورس بود.

به‌رغم آنکه تأکید شده که این اقدام، در جهت افزایش نقدشوندگی سهام درج شده در بازار پایه صورت گرفته است، اما در واقع در این شکل از معاملات، شفافیت کمتری نسبت به سایر معاملات عادی وجود داشته و خریدار و فروشنده از قبل با هم توافق کرده و امکان ثبت معامله در سیستم نیز میسر است.

بازار توافقی پایه را به نوعی تداعی‌گر بازار غیررسمی یا تابلوی چهارم در گذشته (پیش از تشکیل شرکت فرابورس) عنوان کرد به طوری که در گذشته شرکت‌های اخراج شده از بورس، به این بازار منتقل می‌شدند

اوراق بهادار در بازار پایه به صورت عادی یا توافقی می توانند معامله شوند. اوراق بهاداری که به تشخیص کمیته عرضه حائز حداقل شرایط زیر باشند، بصورت عادی و سایر اوراق بصورت توافقی معامله می شوند. الف) در زمان درج نماد تعداد سهامداران شرکت از ۳۵ نفر و سهام شناور آزاد شرکت بیشتر از یک درصد بوده یا امکان تحقق این شرایط به تشخیص کمیته عرضه وجود داشته باشد (در این خصوص سهامداران عمده شرکت باید تعهدات لازم را به فرابورس ارائه نمایند).

ب) محدودیتهای معاملاتی موثر جهت نقل و انتقال سهام شرکت وجود نداشته باشد.

ج) ابهامات اساسی و یا عدم شفافیت قابل توجهی در خصوص اطلاعات شرکت یا ترکیب سهامداری آن وجود نداشته باشد.

دامنه نوسان روزانه قیمت و محدودیت حجمی معاملات عادی بازار پایه مشابه بازار اول و دوم فرابورس، حسب ضوابط فصل هشتم دستورالعمل اجرایی نحوه انجام معاملات خواهد بود. در بازار پایه صرفاً سفارش محدود قابل اجرا بوده و استفاده از کد معاملاتی گروهی در این بازار مجاز نمی باشد.

روش انجام معاملات توافقی در بازار پایه به شرح زیر است:

۱. پیشنهاد خرید یا فروش توسط کارگزار پیشنهاد دهنده در سامانه معاملات توافقی ثبت می گردد. این پیشنهاد می تواند با قیمت معین یا قابل مذاکره در سامانه ثبت شود.
۲. کارگزار پذیرنده پیشنهاد جهت پاسخ دادن به پیشنهاد ثبت شده در سامانه معاملاتی اقدام به انتخاب آن نموده و پذیرش خود را جهت ارسال به کارگزار پیشنهاد دهنده در سامانه معاملات توافقی ثبت می کند.
۳. در صورتی که پیشنهاد ثبت شده دارای قیمت معین باشد سامانه معاملات توافقی سفارشات تطبیق یافته را

جهت تأیید به فرابورس ارسال می کند.

۳. در صورتی که پیشنهاد ارائه شده قابل مذاکره باشد، جزئیات درخواست کارگزار پذیرنده پیشنهاد به کارگزار پیشنهاد دهنده ارسال و در صورت تأیید نهایی کارگزاران عامل طرفین سفارش تطبیق یافته جهت تأیید به فرابورس ارسال می گردد.

۵. در صورت عدم مغایرت سفارشات تطبیق یافته با قوانین و مقررات، فرابورس معامله را تأیید می نماید و سفارشات تطبیق یافته جهت انجام معامله و ثبت نهایی به سامانه معاملات ارسال می گردد.

لازم به ذکر است که معاملات سهام شرکت های حاضر در بازار پایه ی توافقی بر اساس اطلاعات منتشره موجود، در هر زمان امکانپذیر می باشد.

دامنه نوسان قیمت روزانه و محدودیت حجمی در خصوص معاملات توافقی اعمال نمی گردد لیکن هیئت مدیره فرابورس می تواند در صورت نیاز محدودیت حجمی یا قیمتی جهت ثبت سفارشات هر نماد معاملاتی در سامانه معاملاتی توافقی تصویب و پس از اطلاع رسانی اعمال نماید.

منتشر شده در جمعه، ۰۹ خرداد ۱۳۹۳ ۱۹:۴۸

نگارش یافته توسط سعید ابراهیمی

